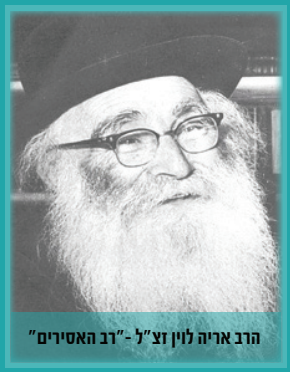
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 203

י' שבט תשפ"א

פרשת בא

דרך חיים

"לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אתה אתם מבקשים" (שמות י יא). פרעה מכריע שלעבודת ה' שייכים הגברים בלבד, ללא הנשים והילדים, וכי ממתי נעשה פרעה למומחה לדת יהודית? מדוע כל כך מופרך בעיניו שנשים וילדים שותפים אצלנו לעבודת האלהים?

תורת ישראל מתייחדת, בין השאר, בשיתוף עבודת האלהים במצוות החומריות. ההתייחסות לחומריות וגשמיות בדת משה היא שונה מאצל כל אומה ולשון. אצל כל הדתות נתפסת החומריות כסתירה לחיי רוח, ואדרבה הרוצה להתעלות ברוחניות חייב להתנזר מחיי החומר, כהתנזרות מחיי אישות, אכילה ועוד. בדתות האחרות יש קשר בל יינתק בין רוחניות ודיכוי חיי החומר. ואילו אצלנו מן התורה יש רק יום אחד בשנה שבו צמים, וגם בו מקפידים אנו לאכול כראוי ביום שלפניו ובסיומו.

עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים מפגיש בין היבטי הקדושה בכל המימדים השונים - עולם (מיקום גיאוגרפי) שנה (זמן) נפש (האישיות המדוברת), האדם הקדוש ביותר נכנס למקום הקדוש ביותר במועד הקדוש ביותר. ובכל זאת קובעת ההלכה שאם אין לכהן הגדול אשה - הוא אינו כשר לעבוד את עבודת יום הכיפורים. עד אשר אמרה המשנה (יומא א א) "רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו". מה החשיבות הכל כך מיוחדת בכך שתהיה לו אשה, אדרבה ניתן לטעון שמשה רבנו פרש מהאשה, ובני ישראל כולם פרשו מן הנשים קודם מתן תורה. לכאורה הפרישה היא דווקא מעלה וקדושה. ונראה שכך מקפידים גם בכהן הגדול עצמו ש"שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין ומתקינין לו כהן אחר תחתיו שמא יארע בו פסול" (יומא שם).

התורה בציוויה על הקדושה אומרת לנו "ואנשי קדש תהיון לי" (שמות כב ל). אומר הרבי מקאצק שיש כאן דבר והיפוכו, "אנשי" זה בשר ודם ו"קדש" זו רוחניות. אלא כוונת התורה היא שניקח את החומריות, ה"אנשי", ונהפוך אותה לרוחניות ו"קדש". על זה אומר הפסוק "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם" (תהלים קטו טז), בכדי שנהפוך אותה לשמים. דבר זה אינו שייך לגויים כלל. לכן אין מקבלים מהגוי רק קרבן עולה ולא שלמים (רמב"ם מעשה הקרבנות ג ב), מסביר השפת אמת שההבדל ביניהם הוא שהעולה עולה כולה לה', לעומת השלמים שמתחלקים בין המזבח, הכהן והבעלים. יהודי יכול לשתף בקדושה וטהרה גם את הגשמיות - האכילה, אבל גוי אינו מסוגל לכך, הוא יכול לעבודת את ה' רק בקרבן שעולה כולו כליל לה' בלא כל הנאה חומרית.

דוגמא נוספת לעניין זה היא בעשרת הדברות. לאחר ששמענו את שתי הדברות הראשונות ביקשנו

המשך בעמוד הבא

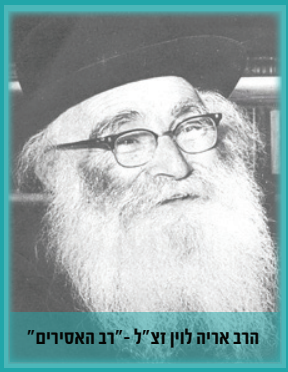
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

מאת משה רבנו "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות" (שמות כ טז). על בקשה זו השיב הקב"ה "היטיבו אשר דברו" (דברים יח יז), והסביר ה'ילקוט מעם לועז' שהכוונה בלשון "היטיבו" היא כעין הטבת הנרות. תכלית הטבת הנרות היא לתקן את גביעי המנורה בכדי שתדלק היטב. כשאדם מדליק נר הלהבה גדולה ויפה בתחילה ולאחר מכן הולכת ודועכת. אמנם אם הוא מקדים ומיטיב את הנרות קודם ההדלקה ועושה את ראש הפתילה לפחם, לאחר מכן בהדלקתו אמנם לא תהיה להבה גדולה מתחילה, אך הלהבה תישאר יציבה לאורך כל זמן בערתה. כך גם העמידה של עם ישראל נוכח פני ה' יכולה להיות כנר חדש, להמריא לשמי שמים מתוך התלהבות קדושה, אבל מיד אחר כך הוא יצלול ללהבה קטנה ודועכת. אך אם הוא מכשיר עצמו מראש ומיטיב את נשמתו בהכנה ראויה הרי שעבודתו תהיה יציבה איתנה ומתמשכת. כך עם ישראל ששמעו את שתי הדברות הראשונות מאת הקב"ה ראו שהם עולים עליה כה גבוהה, עד אשר חששו שמא יפלו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. לכן ביקשו שדווקא משה ידבר, ובזה יהיו מוטבים ומוכשרים לקבל הארה קבועה ומתמשכת.

התפיסה הגויית יכולה לרומם את האדם גבוה ברוחניות, אך מיד אחר כך הוא נופל ומתרסק כיוון שיש פער גדול בין חייו ובין עבודת הקדושה. כך אנו רואים אצל גדול נביאי אומות העולם, בלעם הרשע, שמחד הוא "יודע דעת עליון" ומצד שני "נפל וגלוי עינים" (במדבר כד טז), כי אין ביד בלעם להחזיק מעמד בהשגה הגבוהה ומיד הוא נופל ממנה. זו בקשת בלעם "תמת נפשי מות ישרים" (שם כג י), כי הוא יודע שאין בכוחו לחיות בעולם הזה החומרי כישר, אלא רק למות כך.

לכן עבודת ה' אינה שייכת רק לגברים הנבדלים מנשותיהם, אלא אדרבה שייכים בתוך חיי המשפחה ולכל בני המשפחה. לכן אף נשים חייבות בעבודת ה', מלבד במצוות עשה שהזמן גרמן. דין זה נלמד מהתפילין, שהתורה כולה הוקשה לתפילין, שנאמר "והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך" (שמות יג ט), וכשם שנשים פטורות מתפילין, משום שהיא מצות ה' שהזמן גרמא, כך הינן פטורות מכל מצוות עשה בתורה שהזמן גרמן. הלימוד דווקא מתפילין, שחיובן מוזכר בפרשת בא טרם היציאה ממצרים, בא ללמד לפרעה ולאומות העולם הסוברים "לא כן לכו נא הגברים... כי אתה אתם מבקשים", שלא כן הוא אצלנו, אלא עבודת ה' שייכת היא אף לנשים לפי דרכם ולגברים לפי דרכם, ולכולם יש חלק ומקום בעבודת ה'. פרעה ואומות העולם לא יכולים לקבל זאת, כיצד דווקא מתוך התמודדות משותפת של חיי משפחה בתוך עולם החומר ישנה עבודת ה'.

שבת שלום!

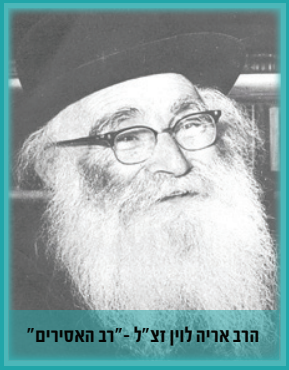
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

ר' אריה הסביר פעם את דברי חז"ל ששמו של משיח נברא בערב שבת בין השמשות.

שלכאורה הדבר תמוה, שאל ר' אריה, הרי כבר למעלה מחמש אלפים שנה שהעולם קיים בלי המשיח, ומה היה צורך לברוא את שמו של משיח כבר ביום הרת עולם?

הסביר ר' אריה כי אמנם עם ישראל מתקיים כבר אלפי שנים בלא משיח, אבל בלא הציפייה לביאת המשיח אין העולם יכול להתקיים אפילו רגע אחד, ולכן ברא הקב"ה את שמו של המשיח כבר בששת ימי בראשית, כדי שיוכלו לצפות ולייחל לביאתו.

(דרך אבות עמוד רצד)

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ביום חמישי הבא עלינו לטובה יחול יום ט"ו בשבט.

ט"ו בשבט הוא ראש השנה לפירות האילן, ויש ליום זה משמעויות הלכתיות במצוות התלויות בארץ. ימים אלו מסוגלים לפריחה רוחנית ועשייה ברוכה, כמו שדרשו חכמינו על הפסוק "כי האדם עץ השדה", שיש הרבה קשר בין העץ והפרי- לאדם ולמעשיו.

המקובלים הנהיגו לערוך "סדר ט"ו בשבט" בערבו של יום, זה ולהרבות בתפילות על כלכלת ארצנו ועל פירותיהם, ובאופן מיוחד על האתרוג אותו ניטול למצוה בחג הסוכות הבעל"ט. כן מרבים בלימוד דברי תורה ומדרשי אגדה על פירות ארץ ישראל, כל אחד כמנהגו, ונסדרו סדרים מיוחדים לתפילות ולימוד עבור יום זה, כפי שנדפס במקומות שונים. אין אומרים ביום זה תחנון, "אל ארך אפיים" בשעת הוצאת הספר תורה ו"למנצח" קודם "ובא לציון". ולכן אין אומרעים תחנון אף בתפילת מנחה של יום רביעי, שכן נמנעים מאמירת תחנון במנחה בערב יום שבו אין אומרים מנחה.

הנה מעמיסים אנו על השולחן בליל ט"ו בשבט פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל , שהם שבעת המינים וחלקם פירות שהובאו לארצנו בדרך של גידול או ביבוא מחו"ל. למעשה נחלקו התנאים בדבר הקדימה בברכת הפירות. לדעת רבי יהודה לעולם מברכים על שבעת המינים ופוטרים את שאר הפירות ולדעת חכמים מברכים לעולם על החביב - מה שאנו אוהבים יותר. רבינו הרא"ש פסק כרבי יהודה ורבינו הרמב"ם פסק כחכמים, ומרן (סימן ריא סעיף ב) הביא את שתי הדעות ולא הכריע. ביאר הכף החיים שממה שהביא מרן בראשונה את דעת הרא"ש כוונתו לפסוק כדבריו, שלעולם מברכים על מין משבעת המינים לפני כל פרי אחר כזה או אחר אפילו שהוא חביב. עוד העיר הכף החיים הערה מעניינת, שאם אין לו פרי ממין שבעה, יברך בתחילה על אגוז או תפוח שישראל נמשלו להם, והדבר הופך אותם לחביבים יותר.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

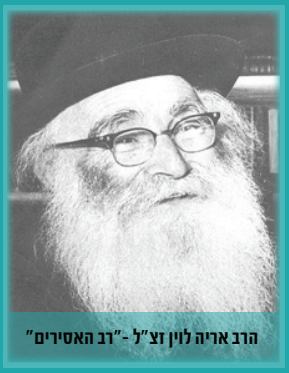

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם יש לברך על קפה במהלך הסעודה?

תשובה | החיי-אדם פסק שמברכים "שהכל נהיה בדברו" על שתיית קפה במהלך הסעודה. אולם להלכה לא פוסקים כמותו, ויש מדקדקים לברך "שהכל" לפני הסעודה ופוטרים בכך את הקפה שבסוף הסעודה, ומנהג זה נתפשט בעיקר אצל החסידים, ושמעתי שכן נהג מרן האמרי-אמת מגור זצ"ל.

שאלה | האם יש מקור לכך שמי שזורק פירורים נהייה עני ח"ו?

תשובה | מרן בשו"ע (סי' ק"פ) כתב שאפילו שמותר לאבד פירורים הפחותים מכזית זה קשה לעניות. ומקור הדברים בכמה מקומות בש"ס (ברכות נב:, פסחים קיא:, חולין קה:), ומסופר שם שהמלאך הממונה על העניות רצה להעני אדם אחד ולא הצליח בשום אופן, עד שאותו אדם אכל לחם על גבי עשבים וחשב המלאך שמכיוון שהאדם לא יאסוף את הפירורים מבין העשבים ואנשים ידרכו על הפירורים הוא יהפוך את האדם לעני. אבל אותו אדם עקר את העשבים עם מעדר והשליך את העשבים עם הפירורים לנהר. וגם בזוהר (פ' רמד:) כותב שמי שזורק פירורי לחם יהא נע ונד ויהא עני ולא ימות מהעולם עד שיצטרך לבריות. ובספר תומר דבורה, שהוא ספר מנהגי החת"ס, כותב שהחת"ס היה אוכל את פירורי ברכת "המוציא" כסגולה לזכרון (ועיין הוריות יג:). ובשמירה על הפירורים יש גם תיקון לעוון קרי (יסוד יוסף אות כ"ב).